

📖 Свята — нязменны спадарожнік чалавека. Дзень нараджэння, Новы год, Масленіца, Каляды і іншыя святы займаюць асаблівае месца ў нашым жыцці. Іх чакаюць, ім радуецца, імі захапляюцца...

Яркія падзеі ў жыцці, такія як сустрэча вясны, збор ураджаю, вяселле ці нараджэнне дзіцяці, людзі заўсёды суправаджалі песнямі, танцамі, гульнямі.

Таму святочныя дні адрозніваюцца ад будзённых. На некаторы час чалавек пачуваецца вольным, забывае пра клопаты. Святы напоўнены аптымізмам, маюць жыццесцвярджальны характар, прыносяць у жыццё людзей радасць і веселосць. І дарослыя, і дзеці ў чаканні свята знаходзяцца ў прыўзнятым настроі, у прадчуванні яскравых, цікавых падзей.

§ 10. СВЯТЫ Ў РОЗНЫХ КУЛЬТУРАХ СВЕТУ

Традыцыі многіх свят сягаюць каранямі ў глыбокую старажытнасць. Найважнейшыя з іх былі звязаны з верай у звышнатуральныя сілы, якія ўвасаблялі магутнасць прыроды. Жадаючы атрымаць

Святы — урачыстыя дні, вызначаныя для шанавання якой-небудзь падзеі, важнай для асобнага чалавека, сям'і ці цэлага народа.

Абрад перад паляваннем

Фрагмент штандара
(старажытны горад Ур,
Месапатамія)

іх заступніцтва, прыцягнуць іх на свой бок ці, наадварот, адпудзіць, чалавек здзяйсняў розныя абрады і рытуалы. Напрыклад, некаторыя народы выконвалі танцы са спевамі вакол вогнішча, арганізоўвалі баль і ўносілі малітвы да багоў або духаў.

Нязменным спадарожнікам свята здаўна была музыка. Сумесныя спевы і руханне ў агульным рытме давалі людзям адчуванне важнасці і значнасці таго, што адбываецца. Музыка гучала і на ўрачыстасцях у гонар ваенных перамог, здабытых старажытнымі кіраўнікамі, і на царскіх баляваннях. Адзін з эпизодаў мірнага жыцця шумераў — свята ля царскага трона — увасоблены ў штандары (каменнай мазаіцы). Мазаічная кампазіцыя выкладзена з кавалачкаў лазурыту і чырвонага вапняку. Невядомы нам майстар не толькі адлюстравалі вяльможай, што паднімаюць чары з віном у гонар цара, але і з асаблівай увагай паказаў музыканта, які выконвае адпаведную моманту мелодыю на ліры.

Каляндарныя святы. Прайшло шмат тысяч гадоў, перш чым людзі пачалі адзначаць святы ў пэўныя дні. Час для ажыццяўлення святочных абрадаў вызначаўся паводле прыродных рытмаў і ўсталяваных традыцый. Так паступова склаўся каляндар, у якім кожнаму бажавству, з'яве прыроды, падзеі знайшлося пэўнае месца. Многія каляндарныя святы былі адлюстраваны ў творах мастацтва.

У многіх краінах Еўропы ў першыя дні мая адзначаюць свята вясны. Яно сімвалізуе адраджэнне прыроды, яго арыбут — Майскае дрэва. Вытокі гэтай святочнай традыцыі ўзыходзяць да

Пітэр Мілер. Майскае дрэва

язычніцкіх кultaў дрэў, якія лічыліся сімваламі ўрадлівасці і ўладкавання свету, мастамі паміж людзьмі і багамі.

У Англіі, да прыкладу, Майскае дрэва ўсталёўваюць у першы панядзелак мая на плошчах усіх населеных пунктаў. Яно ўяўляе сабой шост з дыскам на верхавіне, упрыгожаны рознакаляровымі стужкамі і кветкавымі гірляндамі. Народныя гулянні і вулічныя шэсці праходзяць на працягу ўсяго дня. Удзельнікі свята выбіраюць Караля і Каралеву мая, але самы галоўны абрад адбываецца каля шапта. Юнакі і дзяўчаты танцуюць ля Майскага дрэва так, каб сплесці і расплесці стужкі вакол яго.

Рэлігійныя свята. У культуры розных краін і народаў асобнае месца займаюць рэлігійныя свята. У царкоўным календары хрысціян адным з галоўных свят з'яўляецца Вялікдзень.

Аркадзій Пластаў.
Велікодны нацюрморт
(фрагмент)

Свята Уваскрэсення Хрыстовага, якое адзначаецца пасля Вялікага посту, мае шматвяковую традыцыю. Да яго рыхтуюць шчодры стол, пякуць кулічы, фарбуюць яйкі.

У «Велікодным нацюрморце» мастак Аркадзій Пластаў адлюстравіў сімвалы Вялікадня. Фарбаваныя яйкі ў шклянёй вазачцы пад яркажоўтай плямай лімона, пульхны куліч,

Свята агню ў Шатландыі

Фестываль кветак (Нідэрланды)

тварожная пасха азначаюць новае жыццё. На першым плане размешчана фарфоровая фігурка ягняці як адзін з сімвалаў Ісуса Хрыста. Папяровыя кветкі на святочнай ежы сімвалізуюць Багародзіцу. У пузатым імбрычку адбіваецца акно, праз якое быццам даносіцца звон, нагадваючы людзям пра чысціню веры.

Нацыянальныя святы. У многіх народаў існуюць свае нацыянальныя святы. Яркія і незвычайныя, яны збіраюць не толькі жыхароў той ці іншай краіны. Госці спецыяльна прязджаюць з розных куткоў планеты, каб стаць гледачамі або ўдзельнікамі ўрачыстасцей.

Самыя маштабныя і запамінальныя святы ў свеце — фестываль кветак у Галандыі (Нідэрланды), свята агню ў Шатландыі (Вялікабрытанія), светлавае шоу ў Германіі, фестываль фарбаў у Індыі і свята ліхтароў у Кітаі.

Дзяржаўныя святы. У большасці краін свету ёсць асаблівыя святы — дзяржаўныя. У гэтыя дні адзначаюць гадавіны найважнейшых падзей у гісторыі краіны. Дзяржаўныя святы — сімвал яднання

Святочнае шэсце ў Дзень Незалежнасці (г. Мінск, Беларусь)

народа. Яны нападуняюць людзей гонарам за сваю краіну, агульнымі ўспамінамі і надзеямі.

У Рэспубліцы Беларусь галоўнае дзяржаўнае свята — Дзень Незалежнасці — адзначаецца 3 ліпеня. У гэты дзень у 1944 годзе адбылося вызваленне горада Мінска ад нямецка-фашысцкіх захопнікаў. Штогод 3 ліпеня ў горадзе ладзяцца свята і гулянні. У мастацкім афармленні свята спалучаюцца і традыцыйныя віды мастацтва (танец, музыка, жывапіс), і адносна новыя для нашага рэгіёна (напрыклад, мастацтва феерверку).

Сямейныя свята. У розных кутках планеты людзі святкуюць найважнейшыя падзеі, звязаныя з жыццём іх сем'яў, — нараджэнне, паўналецце, заканчэнне вучобы, вяселле, юбілей... Гэта сямейныя свята. У кожнай краіне існуюць свае традыцыі святкавання такіх падзей. Многія важныя для сваякоў урачыстасці суправаджаюцца сямейна-бытавымі абрадамі. Абрадавыя дзеянні маюць характар таінства і здзяйснююцца сярод родных і блізкіх. І няхай у кожнай мясцовасці, у кожнай сям'і ў святкаванні дадаюць нешта сваё, адно застаецца нязменным: музыка, танцы, смех і добры настрой спадарожнічаюць усім сямейным святам. Жадаючы па-асабліваму адзначыць сямейную падзею, людзі ўпрыгожваюць жылло, рыхтуюць пачастункі. З надзеяй і радасцю чакаюць сяброў і блізкіх, прапануюць ім цікавыя забавы і падарункі.

Мікалаі Багданаў-Бельскі.
Імяніны настаўніцы

Свята — гэта заўсёды ўрачыстасць. Яно стварае настрой, дае магчымасць выявіць сябе ў розных відах мастацтва. Жаданне людзей урачыста святкаваць значныя падзеі ва ўсе часы застаецца нязменным.

ПЫТАННІ І ЗАДАННІ

1. Паглядзіце фотаздымкі ў электронным дадатку і відэафрагменты ў інфармацыйных крыніцах, дзе адлюстраваны моманты свят у розных краінах. На якім з іх вы хацелі б пабываць? Якія віды мастацтва вядуць дыялог адзін з адным у час гэтых урачыстасцей? Якія асаблівасці свят вам запомніліся? Чаму?

2. Якое свята вы любіце адзначаць у вашай школе? Сродкі выразнасці якіх відаў мастацтва выкарыстоўваеце для яго афармлення? Чым ваша школьнае свята адрозніваецца ад іншых? Што новага вы ў яго прыўнеслі?

ТВОРЧАЯ МАЙСТЭРНЯ

3. Прыдумайце і выканайце ў групах маляўнічую паштоўку-віншаванне з адным са свят, напрыклад з Новым годам. Адлюструйце ў ёй атрыбуты свята, якія робяць яго незвычайным і пазнавальным. Раствлумачце сваю задуму.

§ 11. ТАІНСТВА НАРОДНЫХ СВЯТ

Народныя святы займаюць цэнтральнае месца ў традыцыйнай культуры славян і маюць глыбокія гістарычныя карані. Для нашых продкаў-земляробаў пачаткам усяго жывога, крыніцай дабрабыту была сама прырода. Менавіта яна вызначыла дні асаблівых урачыстасцей і шанавання жыватворных сіл.

Каляндарныя святы славян. Ужо ў старажытнасці славяне заўважылі, што змена параў года адбываецца цыклічна і прадказальна. Паўтарэнне прыродных з'яў з году ў год падказала час галоўных абрадавых дзеянняў. Змена параў года, дні першага выгану жывёл на пашу, сяўбы ці збору ўраджаю рабіліся перыядам

